Anul II Nr. 2 — 6 pag. 25 pfenigi — Duminică 25 Iulie 1943

ȚARA BUGULUI

REVISTA VIEȚII SPIRITUALE TRANSNISTRIENE

ELITELE SOCIALE

de prof. PETRE GHIAȚĂ lt. res. S. M. P.

Nevoia existenței elitelor politice se accentuiază, mai ales, în epocile de criză economică și socială; în asemenea împrejurări, terenul este prielnic tuturor încercărilor de aventură, fundate pe atmosfera de ațâțare și revoltă, creiată de demagogia tuturor ispitelor.

Permanent, acolo unde a triumfat jocul — finalmente catastrofal — al aventurii, *elitele sociale* au fost în defect sau au lipsit pur și simplu.

Fiecare epocă își are *elita sa*, care, fatal, dispare prin consumarea rezistenței organice a individzilor care o alcătuesc; locul ei îl ocupă, în procesul normal al evoluției unui regim social, noua elită, formată prin filtrarea forțelor morale și intelectuale, care pornesc, cele mai adeseori, din sânul claselor rurale și burgheze.

Acest proces de succesiune a elitelor conducătoare s'a numit în știința socială *circulația elitelor*, rostul complex al lor în organica societății, covârșitoarea lor însemnătate, au subliniat-o cu o documentare, fără repros, sociologi și economiști ca: *V. Pareto* (Les systemes socialistes), *Otto Ammon* (L'ordre sociale); J. *Novicow* - (Conscience et volonte sociale).

Analizând structura regimurilor diriguitoare din antichitate până azi, autorii amintiți evidențiază durabilitatea regimurilor în funcțiune de elitele care le-au îndrumat; și în același timp, degenerarea acestor elite și oprirea sau defectarea sistemului de circulație au produs prăbușirea regimurilor politico-economice existente într'o anumită epocă.

Observând componența elitelor sociale românești, constatăm că imensa majoritate a fruntașilor au proveniență rurală: fii de săteni în prima sau a doua generație, fii de învățători sau de preoți; clasa boerească, din care s'au recrutat până acum trei decenii, elemente de conducere, are astăzi o contribuție foarte redusă în alcătuirea elitei noastre diriguitoare.

Orașele, prin mica burghezie, și mai puțin prin marea burghezie — au numeroși reprezentanți în elita socială; chiar, multe din marile personalități, care stăpânesc marea finanță și industrie a centrelor orășenești, au obârșie rurală în prima, a doua sau a treia generație.

În ultimă și minuțioasă analiză, masa rurală apare azi ca rezervorul în plină abundență furnizând organismului românesc elementele cele mai dotate, care în toate ramurile de activitate socială, formează elita conducătoare.

În legătură cu acestea, nu putem să nu constatăm că ceeace dă forță de creație și autoritate politico-socială unui organism de stat este *omogenitatea elitei*. Această omogenitate nu se poate realiza decât prin *similitudinea obârșiei etnice*.

Pentru a da satisfacție acestui imperativ al momentului istoric, pe care îl traversează societatea românească — preocupările conducătorilor trebue să se îndrepte, sub toate formele, către massa rurală, căreia materialmente și spiritualmente să-i creeze condițiunile proprii și prielnice în consumarea integrală a procesului de formarea elementelor elitei.

Desăvârșirea acestui proces nu înseamnă o luptă de exterminare cu minoritățile etnice convietuitoare, ci afirmare, faptic, a pretenției firești de a asigura elementului românesc, primatul politic și social. *Minima echitate justifică tendințele populației, covârșitor majoritare, de a-și recruta din massa etnică proprie, elita socială.*

Orice măsură, care ar încuraja, stimulând în felurite chipuri, această afirmare de viață proprie a organismului românesc prin pătura rurală — își poate, oricând, dobândi îndreptățirea în fața judecății istorice.

Prilejuind ambianța favorabilă acestui proces de selectare, conducătorii societății românești, dau putință fenomenului românesc să evolueze în cele mai propice împrejurări și în același timp fac permanentă existența *elitei sociale* care, prin succesiunea generațiilor, își păstrează caracterul autohton neștirbit — și neistovită energia.

EUGEN ISPIR — UN COLȚ DIN ODESA

OAMENI ȘI AȘEZARI

Din trecutul legendar al liricei populare transnistriene

Poporul acesta moldovenesc, dintre Nistru și Bug, cu trecut legendar și aspirații de viitor, în sbuciumul lui de mari prefaceri istorice, și-a trăit o parte din viață, alinându-se cu cântecul și doina populară, oglinda fidelă în care se poate vedea trecutul sângeros, tortura și cătușa comunistă ce au oprit în timp evoluția culturală și spirituală.

Zadarnic a căutat vechiul regim să stăvilească în sufletul moldovean, drama acestor simțiri înalte deoarece ele au fost ca un svon de apă care rupându-se odată cu matca lui, a curs totdeauna pe același făgaș vuind în valuri repezi, traiul și viața aspră din robia roșie.

Începând dela ciobanul care își păștea turma prin câmpiile întinse și fără de margini până la moldoveanul de prin orașe, vom găsi în traiul lor aceiaș notă tristă, același plâns și dorul de frații dintre Nistru și Prut, sau de cei depărtați în fundul Siberiei.

Cântecul baciului Gheorghe Udrea pe care l-am întâlnit pe o luncă presărată cu flori de fân, sub adierea primului zefir, ne va confirma acest adevăr.

Iată ce cânta pe vremuri miorilor sale păstorul plaiurilor transnistriene, Gheorghe Udrea, din Speia, bătrân cărunt ca magii, din glasul căruia se desprinde tremurător dorul de părinții și frații, ce au fost deportați încă dela prima revoluție bolșevică:

Acolo sub cel mostac
Șade un ciobănaș sărac.
Of, dorule măi!
Și numără turmele,
Și din turme oile,
Și roagă ploile,
Să nu-l ploue,
C'a rămas fără casă, fără masă
Of, dorule măi,
N'are tată că'l departe...
N'are soră, n'are frate,
N'are de cine se lipi,
N'are cine îl căi,
Of dorule măi!

(Continuare în pag. 4-a)

O literatura transnistriană

Urgia vremurilor asupra poporului român a însemnat întotdeauna chemarea lui lângă leagănul durerii și al lacrimilor. Atunci când lupta politică nu iubutea să dărâme zăgazul desnădejdilor, sufletul sbuciumat venea să făurească zile mai bune, să semene nădejdea și să cânte bărbăția.

In Ardeal, în Bucovina, în Basarabia — înainte de 1918 — drama românismului a crestat pe file de carte și pe stâlpi de cremene o întreagă literatură scrisă cu slove de foc, din care se poate ceti toată frământarea unui Neam prins sub povara vremurilor și vlăguit de asuprirea străină. Un Coșbuc, Mureșanu, Iosif, Goga, Mateevici stau mărturie a credinței noastre, iar versurile lor sună permanent ca tălăngi ale marei epopei ce au trăit-o, alături de tot ce a fost românesc în provinciile robite.

Din mijlocul plaiurilor, din fundul poienilor și luminișurilor, de lângă amvonul bisericii sau de pe malul apelor, glasul lor haiducesc a trimis veste, peste munți și vaduri, că viața-i grea, dar luptată cruntă, iar gândul lor — prins în forme de vers sau proză — a scăpărat puternic în toate colțurile românismului liber. Și astfel, din suferințele unui Neam a răsărit peste ani o literatură care avea să vorbească generațiilor de mai târziu despre istoria de sânge și zăbrelе a unor vremuri de bejenie.

Dincoace de Nistru, până departe spre Volga, durerile neamului românesc au fost tot atât de crunte, iar timpul s'a scurs mai greu, mai apăsător. Rupți din coasta Moldovei lui Ștefan cel Mare, moldovenii dela est de Nistru au trăit una din cele mai mari tragedii ale vremurilor, cu cătușele prinse de gât și suflete, cu urgia asupririlor în sânge. Și cu cât mai groaznic a fost cnutul și politrucul, cu atât s'a zdrobit în colțuri de gând orice entuziasm, iar versul și rândul de răzbunare și descătușare a fost tot mai incolor, până ce s'a pierdut în bătaia vântului de stepă.

Dacă în Ardeal, Bucovina și Basarabia s'a putut naște o literatură românească — ce a cântat durerile, lacrimile și revolta unui Neam împilat - la cei de peste Nistru această floare nu a putut înmuguri, căci prea mare a fost osânda dăltuitorilor ei. Tot ce s'a putut forma aci poartă pecetea literaturii poporane, netrecând cu nimic peste rima searbădă și decolorată, sau peste textul alb al unei încercări de descriere simplă.

O literatură transnistriană propriu zisă nu există. Ici și colo se desprind începuturi timide. Pentru îndrumarea acestor talente răzleșe pe adevăratele drumuri trebue muncit astăzi, cu suflet și entuziasm.

GEORGE GH. PĂSLARU

Idei

CRED că nu exagerez, dacă afirm că în rezolvarea marelui conflict actual, care a incendiat aproape întreaga lume și care se poartă cu atât de imense sacrificii de vieți omenești, un rol hotărâtor îl va juca propaganda, această armă modernă, foarte delicată pentru beligeranți, în al cărui fel de mânuire poate sta secretul victoriei sau elementul fatal al eșecului.

Alături de diplomație, ea este menită să pună în valoare sângele vărsat pe câmpul de luptă iar, în balanța deciziilor ultime, să atârne mai greu, poate, decât toate faptele de arme uriașe, decât toate marile bravuri săvârșite chiar de învingători.

Diplomația și propaganda sunt capabile să smulgă justiției imanente sentințele cari constituesc însăși destinul popoarelor, bazele unei păci totdeauna bizare și care închide în ea germenul conflictului de mâine. Ele alimentează însă, deopotrivă, stările de război ca și de pace pe care, independent de factorul militar, le poate pierde sau câștiga.

Pentru acest motiv, marile popoare beligerante de astăzi, dublează masivele eforturi militare — cu întregul lor inventar de efective și ingeniozități de strategie și armament — cu acțiuni de propagandă gigantică în care nu precupețesc nimic.

Propaganda fiind însă exclusiv de esență intelectuală, partea materială dând numai expresia elementului psihologic, este firesc ca efectele sale să fie dictate de inteligență. Fiindcă se poate face propagandă cu enorme exuberanțe în cărți, afișe, expoziții ș. a. cu rezultate relative și nu întotdeauna imediate, după cum se poate face, același lucru, cu rezultate mai practice, printr'o anumită interpretare dată atitudinilor, prin crearea unor condiții de viață exemplară, de o inteligentă putere demonstrativă. Și adeseori o neînsemnată eroare făcută în viața cea de toate zilele, un gest necontrolat, o cât de mică dovadă a lipsei de tact răstoarnă brusc sau destramă lent, o atmosferă prielnică, puternic susținută cu iscusite și costisitoare posibilități de manifestare materială a propagandei.

Periculoasă sabie cu două tăișuri, repet, propaganda rămâne factorul decisiv în câștigarea războiului și implicit, a păcii. Iată pentruce conducătorii destinelor românești de oricând, vor trebui să aibă o atenție deosebită față de această problemă.

GEORGE ION POPESCU

Cronica literară

George Ion Popescu -- COMPOZIȚII -- Colecția „Țara Bugului"

Ceea ce se desprinde, în ansamblu, din caietul de poeme al D-lui George Ion Popescu, este tonul reținut, potolit, ca transcriere a unor cadențe interioare, pe care le bănui mai puțin potolite. Poetul e însă sgârcit atunci când e vorba să ne comunice, prea direct, preocupările și sentimentele sale. Se ferește de sonoritățile verbale, ritmul e strunit, imaginile au o frăgezime caldă, însă discretă.

De altfel, discreționea e prezentă în toate inspirațiile domnului George Ion Popescu.

Nu ne putem da seama, din puținele poeme ale caietului, de toate motivele d-sale de inspirație. Totuși, câteva se lasă desprinse: o oarecare neliniște metafizică, discret transcrisă și, în legătură cu aceasta, inacceptarea carnalului în contrast cu aspirațiile ozonate ale spiritului, dorul după iubita furată de ispitele altor zodii.

Chinuit de neliniștitoarele chemări ale necuprinsului, se resemnează în fața implacabilului destin care lestează până și sborul avântat al spiritului:

Prea înaltă când crește lumina,
În care viață să'ncape?
Cât urcă spre cer rugăciunea,
Nu-i cerul atât de aproape.

(Firească)

Aceeași preocupare se desprinde și din poemul Rugăciune. Numai că aici necuprinsul este înlocuit prin dumnezeire:

Atâtea flori de humă cresc spre moarte
Și-atât blestem se'nvolbură în sânge,
Că'n ceasul ăsta greu ce'n veac se frânge
Te caut, Doamne, și ești prea departe.

(Rugăciune)

Și tocmai prin contrastul între năzuința de a se apropia de Dumnezeu, în nemărginirea căruia poetul mărturisește că-și pierde rândul și „statuile pline de moarte și chin", poetul vrea o purificare de „păcatul care îi umblă prin sânge":

În noaptea asta mă desprind din lumină
Și'n scutece albe de cântec mă strâng
Mă doare păcatul și-mi umblă prin sânge
Rugina culeasă din veacuri ce plâng.

(Înfiorire)

Dar inspirația d-lui George Ion Popescu se obiectivează și în poeme cu conținut sublunar, cum bunăoară dragostea. Dragostea e însă proiectată în trecut. E ceea ce s'ar numi, în termeni obișnuiți, o dragoste sfârșită:

Pașii tăi au rătăcit în vreme
Și'n tăcere au poposit, acum,
Când iubirea mea e vers și scrum
Glas din care lume să-te cheme?

(Motiv)

Nu putem încheia cronica de față fără a aminti că inspirația d-lui George Ion Popescu se realizează în mod fericit în pastel.

Citățm:

În ape-adânci, în ape vii,
Bolnavă, steaua rugini.
†
Sfârși vioara unei seri,
În flori de sânge și tăceri.
†
Din albul vis și ciuta bea,
Tămâia brazilor creștea.
†
Suna în clopotul de-azur,
Mai verde cântecul, mai pur.

Socotim că titlul caetutui de poeme al d-lui d-lui George Ion Popescu este fericit ales: Compoziții. Evident, ne referim la înțelesul pe care îl capătă acest cuvânt în pictură: viziune proprie, maturitate, un simț deosebit al coloritului.

„Compozițiile" d-lui George Ion Popescu întrunesc, în mare măsură, aceste calități.

C. THEODORU

Cronica plastică

Plastica modernă la sovietici

În articolul precedent am justificat posibilitățile de apreciere a artei sovietice după lucrările găsite în Odessa. Arătam acolo că acest oraș, cu atâtea instituții, încadrate, bineînțeles, în dispozitivul tendențios bolșevic, poate fi considerat exponentul spiritului creativ sovietic.

Dacă literatura europeană a înregistrat un poet ca Serghei Esenin, poet care a trăit și a produs o operă remarcabilă, suspiciat și desființat apoi de bolșevici, artele plastice au fost văduvite de un astfel de nume. Operile rămase dela unii clasici, ca: Repin, Aivazovski, Veresaghin, Macoveski, etc., contează și astăzi ca o exclusivă justificare artistică a imensului popor din Răsărit. Explicația acestui proces este ușor de înțeles, cunoscând că în toate timpurile creațiile de calitate, în orice domeniu, datorează întreaga lor existență libertății individului și prosperității economice. Istoria este martoră și susține această afirmație (Epoca lui Pericles, a lui Filip II al Spaniei și a lui Ludovic al XIV-lea este destul de eloquentă).

Libertatea de gândire, urmată de avânt și inspirație, a fost întotdeauna factorul principal în creație. La bolșevici, această libertate a lipsit cu desăvârșire. O parte din artiștii ruși cari au căutat să se elibereze de aceste obligațiuni impuse de tendințele politice, refugiindu-se în atelierele ascunse de ochiul iscoditor al regimului, au fost considerați subversivi, iar arta lor decadentă. Orice libertate de manifestare a fost oprimată sângeros. Un artist rus îmi spune că, încercând o pictură corespunzătoare viziunei lui personale, a fost arestat și supus la suplicii îngrozitoare. Până la urmă a trebuit să renunțe la personalitatatea artistică, reintrând forțat în programul autoritar al regimului roșu. În muzeele rusești dacă exista un Cesanne, Van Gog, Renoir, etc. aceștia alcătuiau, demonstrativ, colțul artei decadente în fața clasicismului.

Numai o concepție fără orizont, fără discernământ, putea fi în stare să paralizeze personalitatea artistică, considerând laolaltă și de același factură, pe toți creatorii, Reacțiunea artiștilor ruși s'a produs de îndată ce au luat, prin noi, contactul cu arta europeană.

Am expus la Odessa, ca o demonstrație, în toamna anului 1942 o serie importantă din lucrurile artiștilor români, O școală nouă cu temperamente diferite, cu maniere diferite. Această prezentare în care se vede, evident, libertatea concepției, a alcătuit școala revelatorie pentru artiștii ruși. Îi găseam adesea privind atenți în fața tablourilor românești. Unii aveau tăria să păstreze cu discreție toate nelămuririle, pe când alții și cei mai mulți, în explozii de entuziasm se declarau învinși. Și aceștia din urmă care își destăinuiau capitularea pe frontul plastic, datorau cauzele învingerii regimului care l-a patronat.

Procesul de asimilare s'a produs repede la artiștii localnici, ajungând în timp foarte scurt să se anunțe la lucrări demne de remarcat.

Deși în arta lor se mai văd evidente reminiscențe de concepție încătușată, observ din zi în zi tot mai conturat, fiecare personalitate. Cea dintâiu eliberare am descoperit-o în cromatism; liniarul încă se menține scolastic, timid. Explicația de ordin psihologic este lesne de înțeles: 25 ani de interdicție stăruie ca un ecou permanent în toată ființa lor.

Într'o zi îmi spunea unul dintre artiștii ruși: „Acum îmi dau seama cât am fost de orbit. Prin Dvs. s'au deschis stăvilarele luminii occidentale. Care a fost vina acestui popor nevoit să ispășească așa de crud cea mai cumplită pedeapsă! Dacă un om de rând, fără sensibilitate, suportă cu ușurință orice privațiune, un artist este sortit să trăiască sbuciumul în tot complexul lui. Am fost ca niște flori ținute la întunerec. În fața artei europene ne declarăm meseriași și atâta tot".

Cuvintele acestui artist sunt destul de elocvente pentru a lămuri viața în care au fost sortiți să trăiască.

EUGEN ISPIR

Muzică

Sfârșitul secolului al XIX-lea este caracteristic în muzica europeană printr'o totală întoarcere la resursele naționale de folklor.

Melodia populară și muzica liturgică, dau viață nouă unor școli muzicale naționale.

În Bohemia, Smatana și Dvorjak au împletit din specificul național, adevărate capodopere. În țările nordice, Grieg și Sibelius pun în muzică toată nostalgia pământului scandinav, iar în Spania, înflăcăratul Albeniz, Granados, Manuel de Falla și Turina aduc muzicii universale o culoare și un sunet fermecător, scos din duhul folklorului spaniol.

De patru decenii, muzica rusă este în stima adevăraților amatori de artă pură și în Occident nu există teatru de operă, sală de concert sau post de radio-difuziune, care să nu aibă înscris în reporteriu, muzica rusă.

Cunoașterea acestei muzici moderne, de o puternică originalitate, a făcut-o în primul rând marele Diaghilew, cu celebrele sale balete ruse ce au culminat în anul 1909.

Desigur că aportul celebrei dansatoare Pavlova și al lui Nijinsky, pierdut pentru artă în condițiuni atât de tragice, au avut un rol hotărâtor; prin decoruri, costume și decoruri exemplificau minunat, luxuriantul colorit al muzicii rusești.

Vrem numai să amintim aci că muzica rusă este una dintre cele mai tinere și acum un sfert de veac când a isbucnit revoluția bolșevică, Igor Stranvisky, Sergiu Prokofieff, erau promotorii acestui muzicalism spontan al slavilor. Dacă forța brutală a comunismului nu ar fi tăiat brusc această înflorire, desigur că alte valori muzicale se nășteau din străfundurile pline de neînțeles ale poporului slav.

Timp de un sfert de veac, bolșevicii nu au dat, nici de o parte, urmași ai marilor și geniilor înaintași. Și lucrul este explicabil de vreme ce, arta a fost suprimată definitiv. Nu putea face decât o așa zisă „artă", pe „linia p a r t i d u l u i" în „vederile" partidului. Căci omul era considerat un robot fără personalitate, în sufletul căruia nu putea să se nască florile ale reveriii creatoare, de frumos.

Am putea numi acest succes al muzicei rusești, fără să greșim, un succes spontan și aderența este vehiculată cu facilitate de autorii de pretutindeni.

În preajma anului 1910 [illegible] în viața muzicală o [illegible]

(Continuare în pag. 6)

SCENELE NOASTRE

ARTIȘTII NOȘTRII

VASILE VRONSCHI

Crâmpee de amintiri dintr'o viață sbuciumată. Urcând spre culmile gloriei. In ghiarele N. K. V. D-lui. Salvat de trupele române

Intr'un interview acordat unui reporter al nostru d. Vasile Vronschi, regisor artistic și director al „Teatrului de Dramă și Comedie" a căutat prin cuvinte limpezi și sincere a-și depăna trecutul cu toate durerile și bucuriile lui precum și prezentul cu toată mândria ce o simte în aceste clipe.

Tânărul Vronschi de-acum zeci de ani, era un simplu anonim din marginea unui fost imperiu. Prima lui manifestare în public e fost într'o piesă în care interpreta jocul unui lacheu. Și totuși tânărul cu priviri agere prin munca, perseverența și dragostea lui față de artă a ajuns mai târziu celebru, impunându-și numele în cartea vremurilor artei, alături de cei mai vestiți actori ai lumii.

„Un mare actor, un mare regisor" iată un adevăr spus de toți acei cari l'au văzut interpretând un rol în vreuna din piesele sale preferate sau conducând cu spiritu-i creator jocurile altor actori.

Inceputul carierii lui este un întreg amalgam de suferințe după cum însuși Vasile Vronschi mărturisește :

— „Am suferit multe până am ajuns aici. Și aceasta nu numai la începutul carierii mele, dar și mai târziu, când fusesem chiar condamnat la moarte.

„Pe timpul meu nu exista acele întreprinderi „culturale" — mai mult de excrocherie — cari își impodobeau titlurile cu diferite numiri de școli teatrale. Fiind elev la școala din Kiev luasem parte la un spectacol școlar, jucând rolul lui Alestacov din piesa lui Gogol „Revizorul". Am avut un succes destul de frumos. Cred că aceasta a contribuit în mod covârșitor la hotărârea mea de a intra în viața teatrală.

„Am jucat opt ani de zile în provincie. Numele meu devenise cunoscut. Un incident, însă, a hotărât plecarea mea în capitală. Se juca la Ircursk piesa „Sodoma și Gomora" de Suderman. In actul al doilea când întreg ansamblul trebuia să fie îmbrăcat în ținuta de ceremonie (smoking, frac, etc.) actorul Schortein intră îmbrăcat într'o haină de sport și cu cravata roșie. Nu știam ce să mai cred. I-am spus la ureche : „Ai uitat să-ți schimbi cravata"; ca să nu-i mai spun și de costum. Spre stupefactia mea el mi-a răspuns liniștit : „Deloc! Pur și simplu mă simt foarte bine așa. Această gloată provincială nu înțelege nimic". Cuvintele actorului m'au indispus foarte mult. M'am decis ca prin orice mijloc să ajung în capitală.

„In ciuda tuturor greutăților, norocul mi-a surâs și am intrat în trupa lui Valentina Lille, la Petersburg. Acolo jucam roluri de jarseuri. Totuși, prin maniera mea originală, prin nota mea caracteristică pe care o impuneam rolurilor, am atras asupra jocului meu atențiunea criticii literare, foarte desvoltată ; în acelaș timp, am primit și mai multe invitații de la diferite teatre din Petersburg și Moscova, dintre cari m'a tentat cel mai mult Teatrul „Golte" din Moscova".

Trecând apoi la începutul activității teatrale din Odesa, d. Vronschi continuă :

— „Imi aduc perfect de bine aminte de timpul când am început să joc pe scena teatrului dramatic din Odesa. Stiam că de succesul meu la Odesa depindea, într'o mare măsură, cariera mea artistică. Dar grație eforturilor mele depuse Odesa îmi deveni o a doua „mamă", iar recenziile spectacolelor pe cari le dădeam m'au înălțat pe drumul succesului.

„Când în anul 1917 izbucnise revoluția „nesângeroasă" am hotărât să plec în străinătate. Am jucat la Constantinopol, Sofia, Belgrad, Viena și Berlin. La Berlin am mai jucat în filmele „Idiotul" „Invelarson" s. a. alături de artiști de cinema Porten, Astern Nelson, Diana Carena, Paul Wegener etc.

„Din Berlin am plecat la Paris unde am întâlnit pe elevul meu, cunoscutul artist de cinema Ivan Mousjukine. In anul 1922 am venit în România și m'am stabilit în Basarabia. Când bolșevicii au ocupat Basarabia am continuat să joc la teatrul dramatic din Tiraspol.

„A început al doilea război mondial. Trupa noastră a fost ticsită ca o turmă de vite, în vagoane de mărfuri și trimisă în „paradisul sovietic". Când trenul s'a oprit la Oedssa am rămas aici cu familia mea. După câtva timp am fost arestat de N. K. V. D. și depus la închisoare. In ziua de 15 Octombrie am fost condamnat, dându-mi-se calitatea de spion român, la moarte prin împușcare. Am fost izolat într'o celulă aparte și în noaptea de 15 spre 16 Octombrie trebuia să fiu executat. Chiar atunci armata română se apropia de închisoare. Paznicii închisorii temându-se să nu cadă pe mâinile românilor și nici să piardă vaporul cu care trebuiau să plece, au preferat să fugă, în panică, și să lase închisoare fără nici o pază.

„Armatele române m'au eliberat !

„Astăzi mă vedeți la teatrul de dramă și comedie, al cărui regisor artistic și director sunt.

„Eu mulțumesc pentru toate acestea poporului român care m'a eliberat și tuturor acelora care-mi dau posibilitatea să conduc această instituție culturală și să o ridic acolo unde cere arta desăvârșită".

Fiind întrebat cât timp este de când Domnia-Sa s'a dedicat artei, d. Vasile Vronschi a răspuns zâmbitor, încheind :

„Intr'un viitor apropiat o să sărbătoresc a 40-a aniversare a activității mele teatrale" !

Artiști români la Odesa

ALEXANDRA GROZEA

In rolul Aida a apărut Joi soprana Alexandra Grozea dela Opera din București. La fel ca și ceilalți artiști români, veniți în ultima vreme spre a cânta aci, d-sa a avut de luptat mult spre a se acomoda cu sala, cu un ansamblu mare și cu o montare amplificată la maximum.

Incepând timid, d-na Grozea s'a prezentat din ce în ce mai bine, pentru ca în actul 3 să dovedească o mare parte din calitățile sale vocale, lucru ce a fost răsplătit din belșug cu aplauze și flori.

Glasul d-sale a prezentat următoarele calități : volum și limpezime, având caracter de puritate, fapt care a plăcut mult. A utilizat cu dibăcie nuanțările, dând expresie fiecărei note. Puțin slabă s'a prezentat d-na Grozea în redarea acutelor, cari nu au avut nici volum și păreau înfundate și nesigure. In plus, câteva note false și lipsă de dramatism.

In jocul de scenă, interperta Aidei a fost copleșită de o montare fastuoasă, astfel că a avut accente de stângăcie. Deasemenea dicțiunea a fost slabă.

Cu toate acestea, însă, d-na Alexandra Grozea a reușit să facă un spectacol bun, care o situiază printre cele mai bune Aida pe cari le-am văzut aci. Credem că într'un al doilea spectacol de „Aida" va fi mult superioară interpretării de Joi.

ULTIMUL

spectacol de „Paiațe" ne-a dat ocazia să ne convingem că lupta noastră pentru promovarea tineretului poate da rezultate bune, mai ales atunci când din rândurile acestuia se detașează elemente de mare valoare cum s'a dovedit cu baritonul Gh. Vasilescu, una din creațiunile artistice ale d-lui regisor George Scăueru.

Certat cu conducerea românească a Operei pentru că nu i se dădea nici un concurs și nici ocazia să cânte — baritonul Vasilescu se hotărâse să-și dea demisia de aci și să plece în altă parte, unde talentul său să fie mai bine apreciat de oameni competenți și pregătiți în ceeace privește o conducere de Operă.

Dar o intervenție făcută la vreme, a convins pe acest talentat element să renunțe la ideea demisiei și să rămână mai departe aci, dându-i-se în același timp posibilitatea să apară în câteva roluri serioase. După eforturi maxime baritonul Gh. Vasilescu a reușit — cu concursul d-lui director Seleavin — să obțină autorizația de a cânta rolul lui Tonio din opera „Paiațe".

Pentru a rezuma această apariție, ar fi deajuns să spunem că a fost magnifică. Dar prezența d-lui Vasilescu pe scena Operei noastre merită a fi comentată cu toate elogiile, pentrucă a realizat nu numai un lucru de artă pură, dar a demonstrat posibilitățile sale de viitor.

Machiat foarte bine, cocoșat și îmbrăcat cu un costum de clown — ceeace este în realitate — Tonio s'a prezentat la acest spectacol în notă cu partitura, așa cum a voit Leoncavallo să-l redea spectatorilor : plin de revoltă în fața soartei și legat sufletește de ridicola sa meserie și defectele fizice.

In afară de înfățișare, baritonul Gh. Vasilescu a beneficiat de un glas minunat, puternic și curat, plin de melodie și viață. Foarte bună la registrul de mijloc și acute, vocea sa a umplut sala, mișcând sufletele spectatorilor cari au trăit câteva minute toată durerea exprimată de el în fraze și melodii. Singura observație ce i s'ar putea face ar fi lipse de volum suficient la notele joase, unde nu s'a bucurat nici de concursul orhestrei, care a cântat mult prea tare.

Ca joc de scenă, d. Vasilescu a fost minunat inspirat, redând din mișcări tot ceeace simțea sufletul său, în special în scena de dragoste cu Nedda din actul I. Ba, i s'ar putea reproșa chiar că a depus un exces de zel în mișcări — fapt care demonstrează nu numai talentul său, dar arată cât de mult a pătruns d-sa acest rol.

In general baritonul Gh. Vasilescu ne-a redat un Tonio magnific, fapt pentru care merită vii felicitări și pe care sala întreagă l-a recompensat cu aplauze furtunoase.

Din lumea teatrului

PIESA

lui Moliere "Georges Dandin" a fost tradusă în limba ucraineană și se repetă la „Teatrul Contemporan", în rolul principal cu artistul Maiac.

UN

element de mare valoare al scenei lirice românești, dl. Nicolae Păun, bas la Opera din București, repetă actualmente rolul lui Mefisto în care va apare cu ocazia reluării operei „Faust", pe scena Operei de aici. Repetițiile au loc sub directa supraveghere a regisorului N. Scăueru.

DOMNUL

Ion Aurel Maican, directorul „Teatrului Național" din Odesa a plecat la Iași și București, spre a face angajări de artiști în vederea deschiderii stagiunei de toamnă.

TOATE

piesele care se vor juca pe scena „Teatrului Național" din Odesa în limba română, se vor traduce și în limba rusă, urmând a fi jucate de o trupă de artiști localnici.

SE SPUNE

că Teatrul Național va da 6 reprezentații pe săptămână, trei în limba română și trei în limba rusă.

BARITONUL

N. Savcenco a fost invitat să cânte trei spectacole la Opera din București. Credem că cele mai reușite roluri ale sale ar fi în operele „Boris Godunov", „Rigoletto" și „Tosca".

DUPĂ

cum se anunță, viitoarea stagiune a „Teatrului Național" din Odesa va dura 8 luni.

DOMNUL

Ion Aurel Maican, a hotărât să întreprindă un turneu în toate orașele Transnistriei, cu piesa „Domnișoara Nastasia", imediat după 25 Iulie, cu următorul itinerariu ; Razdelnaia 25 Iulie, Birzula 26, Ananiev 27, Balta 28, Golta 29. Tulcin 3., Râbnița 31, Șmerinca 1 August, Moghilev 2 Reloș 3, Berezovca 4, Oceacov 5, Dubasari 6, Grigoriopol 7.

LA TEATRUL

„Vasile Vronschi" s'a reprezentat zilele trecute premiera comediei „Răpirea Elenei" de Vernelle, bucurându-se de un succes remarcabil. Rolurile principale au fost interpretate de d-na Mertalova, V. Vronschi, Macaevschi, Zanz, etc.

LA OPERA

din Odesa al cărui director este d. N. Seleavin, un fost artist de seamă — s'a reprezentat în cursul săptămânii care a trecut : Frumoasa din pădurea adormită (balet), Aida, Lacul lebedelor (balet), Cavaleria rusticană și Paiațe.

CALEIDOSCOP

Panou sovietic, tendențios, reprezentând gărzile țariste și supliciul populației Câtă ironie! Libertatea garantată de sovietici s'a transformat în imense cimitire pe tot cuprinsul Rusiei.

NU este eveniment de afirmare culturală de mai mică sau mai mare importanță care să nu plece dela îndemnul său și mai ales să nu fie ajutat de Guvernatorul nostru Nu există sector al nouii vieți spirituale, ce se zămislește astăzi în Transnistria de administrația românească, la care cuvântul îndemnul și ajutorul material al d-lui Prof. Gh. Alexianu, să nu fie prezent. Prin această continuă prezență creatoare, se vor ridica mâine pe cerul transnistrian, aspirațiile de mai bine spiritual, pentru întreaga provincie.

Prezent la Universitate, unde studiază peste 600 de studenți moldoveni, care grație numai prețiosului său concurs își pot desăvârși cunoștințele; la liceele românești de fete și băieți, în frunte cu liceul Ortodox al Femeilor Române, ce funcționează în întreaga provincie; la școli practice și școli primare, pretutindeni actele sale de cultură dau viață spirituală românească Transnistriei.

Recent, deschizând expoziția de pictură a artiștilor din Odesa — prima afirmare liberă a artei în Transnistria, după un sfert de veac — a donat 100.000 R. K. K. S., arătându-și atenta sa prețuire pentru aceste realizări artistice create în această lume nouă, ocrotită de administrația românească.

Dar atenta sa înțelegere se arată și acolo unde puțini știu să se îndrepte. O copilă îmbrăcată în zdrențe, Valentina Iareșcenco,

aproape o vagabondă, victima regimului bolșevic devestator de ieri, care încă mai așteaptă în jaratecul ochilor săi nevinovați de ființă chinuită, mântuirea, a fost găsită la o cantină în fața unui pian. Și în fața clapelor albe, adunându-și ultimile puteri din trupul său plăpând, grație vocației înăscută, a început să cânte o melodie.

Direcția Culturii a adus la cunoștința domnului Guvernator situația acestei copile. Rezoluția d-sale a fost radicală și imediată: eleva a fost primită în clasa de pian a Conservatorului, ajutând-o cu o sumă de bani, iar activitatea Valentinei Iareșcenco să fie urmărită deaproape. In acel febril și vivace labirint al rezolvării pe teren și în cabinet a tuturor actelor de administrație, Guvernatorul nostru este întotdeauna prezent la afirmațiile de propășire culturală a Transnistriei.

In ansamblul actelor sale de guvernământ, d. prof. Gh. Alexianu dă totdeauna întâietate actelor de cultură, cari vor fi în Transnistria bazele de temelie unei noui vieți sociale, întregindu-se astfel în marea familie a Europei de mâine.

Florin Andrei

x

DESPRE literatura și scriitorul sovietic se creiase cândva un mit: că literatura fiind dirijată de Stat, opera scriitorului e difuzată vulgului în sute de mii de exemplare, iar scriitorului se pune la dispoziție totul, pentru a creia.

Dacă Rusia sovietică a făcut eforturi mari prin planurile ei cincinale în industrie, agricultură, devenind o țară industrială autarhică, prefăcând milioane de oameni în roboții mașinilor — în cultura și literatura umanistă sovietele au ajuns la un fiatus lamentabil.

Scriitorii clasici ruși: Gogol, Tolstoi, Dostoiewschi, Puschin, Lermontov, Turghenief, Bunin, Andreew, și Gorcki până la un punct, au creiat opere care au depășit granițele etnice ale Rusiei pravoslavnice, dând opere de circulație universală, făcând cunoscut lumii firea ciudată a rusului.

Literatura sovietică prin: Gladkov, Lebedinschi, Maicorschi, Novicov-Priboi și Solohov, vorbind de cei mai reprezentativi scriitori în cei 25 de ani ai regimului comunist, n'a putut depăși granița Rusiei, doar numai cu titlu de curiozitate s'au „sub presiunea edițiilor europene subjugate capitalului evreiesc, traducând ca să inoculeze otrava, virusul comunismului în inima și sângele tineretului european.

Am citit în înnenumărate rânduri „Cimentul", și „Viața Nouă" ale lui Gladkov, în traducere ro-

mânească; dar Glia, Daşa, eroii principali sunt departe de Sonia, Raşcolnicof, Nekiudov, de Asia, din literatura rusă clasică, care ne-au chinuit nopțile, visele, în adolescență.

Literatura sovietică, romanul ca și poezia, e nevertebrată, e vădană de idei, bombastică, gazetărie diluată de raportaj, plină de platitudine, de facilitate, lipsindu-i naturalețea, realismul, spiritualitatea literaturei clasice.

Totul e tras de păr, e scrisă la comandă, îmbâcsită cu idei social-politice, predominând politicul, teza, demonstrația, având un caracter propagandistic, artistului lipsindu-i libertatea inspirației. Citiți un roman de Tolstoi — „Invierea" și „Viața Nouă" a lui Gladkov și veți vedea prăpastia.

Literaturei sovietice pe lângă caracterul ei tezist îi lipsește măcar acea doză de umanism, căldură, fervoare, dragoste de oameni, natură, care-o găsim în opera scriitorilor care au crezut cândva, militând pentru această lume: Romaine Rolland, P. Istrati.

Mistica mașinei și propagarea idealului comunist a fost axa, firul roșu, în jurul căruia a oscilat această literatură, înlocuind misticismul, credința, din sufletul țăranului rus, pe care l-a asvârlit în brațele uzinei, deposedându-l de pământ, depersonalizându-l și desumanizându-l prin tăierea legăturei cu tradiția, și creștinismul. Sovietele n'au putut să creieze o literatură care să rămână, sa dăinuie, rezistând timpului, totul fiind o literatură de șablon, o rețetă socială fabricată în laboratorul sovietic propagandistic.

O singură carte, cred, „Cântecul Domnului" (Somnul Domnului) a lui Solohov, carte care mustește de viața țărănească, e tot ce-au făcut bolșevicii mai bun, față de înaintași. Dincolo: colhoz, sofhoz, fabrici, tractoare, mașini, laboratoare, lucruri materiale legate de fiut, supuse schimbărilor vremurilor și distrugerei tunului, după cum s'a întâmplat.

Mihai Spiridonică

CANCANURI ODESITE

VARA LA ODESA

In Odesa vara-și poartă trena
Colorată'n zeci și zeci de nuanțe,
Gelozită strașnic de mondena
Ce trăește numai cu speranțe.

Deribas-ul plin de tinerețe,
I-un caleidoscop de siluete.
„Barișnile" trec acum semețe,
Căci se știu frumoase și cochete.

Nu mai vezi pantofi de modă veche
Și nici rochii tip, la fel o sută;
Azi Tamara-i fără de pereche,
Dominând pe tălpile-i de plută.

Rujul maure intră-n acțiune,
Rochile'nflorate sunt en-vogue.
Că-i rusoaică fata, azi poți spune,
Numai de-o surprinzi în dialog,

Parcurile's pline de răcoare,
Plăjile sunt pline de mulțime;
Puschin stă pe soclu, ars de soare,
Vântul poartă murmur vag de rime.

Poezia cu parfum de roză,
Stăruie'n târzille 'nserări,
Doar copiii străzii trec la proză:
„Domnu, este lei, este țigări?"

SPITZER-BEY.

EPIGRAME

Articolele d-lui Gh. Păslaru fac zile fripte aliaților.

Atacă zilnic, tot în plin,
Pe Churchill, Roosevelt și Stalin;
De-o continua să tot atace,
In veci n'o să se facă pace.

D-l Gh. Păslaru scrie articole în care tună și fulgeră împotriva celor 3 oameni de stat.

Văzând al lui Păslaru stil,
O întrebare pun, expresă:
Războiul ăsta cu fitil
De ce nu-i dus numai prin presă?

D-LUI GH. PĂSLARU

Ursita fu cu el frivolă,
Căci l-a gratificat, sărmanul,
C'un idol: „banul" și-o idolă,
„Acea ce-l socotește „banul".

SPITZER BEY

Muzică

(Urmare din pag. 2-a)

de curente străini, în special de febra pe care o stârnește muzica lui Wagner, în contrast cu elementul inedit al muzicii ruse. Iarau acele curente polarizate de discipolii maestrului, cari au exagerat sensul acestei muzici prin teorii susținute numai din abilitate intelectuală; contra-punctul și tematica erau un prilej de pedanterie și nu de emoție artistică.

Muzica rusă trece peste principiile formalistice și scolastice și ea aduce viață aer și spontaneitate. Aci se găsește sensul intim al succesului muzicii ruseşti.

Urmând același cale de evoluție ca și muzica europeană muzica rusă se inspiră din muzica populară și puternice elemente liturgice. Cântecul religios ortodox păstrează un caracter sever, impus de originele sale psalmodice, iar folklorul era o paletă vie, bogată și colorată; acompaniat cu refrene vocale, dă o dulcețe specifică acestui minunat produs popular. Temele cântecelor sunt variate și de multe ori sunt amplificate prin instrumente de vânt și coarde pișcate.

Dar cercurile aristocratice desprețuiau această muzică „grosolană". Din acest motiv, evoluția muzicii rusești a mers destul de încet și existența ei datează numai de 100 de ani. Este o muzică tânără, având însă un fond popular vechi. Muzica a stat și ea în loc fiind ținută de ambianța celorlalți factori sociali; Rusia țaristă a mers mai greu, și progresul formelor de civilizație s'au plantat aci mai anevoe, decât în celelalte state europene.

Lucrul pe care îl vom vedea în numărul viitor.

FLORIN ANDREI

„ȚARA BUGULUI"

supliment săptămânal al cotidianului românesc „Bugul"

DIRECTOR:

GEORGE GH. PASLARU

COMITETUL DE REDACȚIE:

George Ion Popescu, Horațiu Ionescu, Florin Andrei, Andrei Năstase, Theodor Constantin

Redacția și administrația ODESSA Str. Regele Mihai 2315 telefon 399

Tipografia „Graiul Românesc" Odesa. Nr. 859